

Plan van aanpak
Thuis in Dalfsen
2017-2018

Maart, 2017

Inhoud

1	Inleiding en totstandkoming van dit plan van aanpak.....	3
1.1	Inleiding.....	3
1.2	Totstandkoming.....	3
1.3	Reikwijdte van het plan van aanpak.....	4
2	Cijfers, achtergronden en relevant samenhangend beleid	5
2.1	Vergunninghouders in Dalfsen: de cijfers	5
2.2	Landelijke kaders en onderzoek.....	6
2.3	Relevante gemeentelijke beleidsterreinen	7
3	Visie	9
4	Aandachtspunten, doelen en acties	10
4.1	De ontvangst en eerste stappen bij vestiging in de gemeente Dalfsen	10
4.1.1	<i>Vorbereidingen vóór huisvesting in de gemeente.....</i>	<i>10</i>
4.1.2	<i>Intake en plan van aanpak .....</i>	<i>10</i>
4.1.3	<i>Kennismaking in de buurt.....</i>	<i>12</i>
4.2	Taal en inburgering, participatie en werk	14
4.2.1	<i>Regie op voortgang van de inburgering.....</i>	<i>14</i>
4.2.2	<i>Taallessen en andere mogelijkheden om de Nederlandse taal sneller te leren .....</i>	<i>14</i>
4.2.3	<i>Vrijwilligerswerk, taalstages en werk.....</i>	<i>15</i>
4.2.4	<i>Participatieverklaringstraject.....</i>	<i>16</i>
4.3	Onderwijs en voorschoolse voorzieningen	18
4.4	Integratie in de buurt, wijk of dorp	20
4.5	Preventie, begeleiding en hulpverlening.....	22
5	Sturen en meten	26
6	Financiële paragraaf.....	28
	Bijlage 1 Planning	29
	Bijlage 2: Samenvatting gezondheidsonderzoek Pharos.....	31

1 Inleiding en totstandkoming van dit plan van aanpak

1.1 Inleiding

Het huisvesten van vergunninghouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) is niet nieuw. Vergunninghouders zijn ook de afgelopen decennia opgevangen en begeleid bij hun komst in Dalfts en. De taakstelling (het aantal te huisvesten vergunninghouders) is de afgelopen jaren echter gestegen en de kans bestaat dat de taakstelling ook de komende jaren hoog zal zijn.

De grotere aantallen (zie hoofdstuk 2.1) zorgen voor extra druk op bestaande voorzieningen en processen, op vrijwilligers en professionals. Ook voor inwoners en organisaties in de verschillende kernen betekent dat er meer nieuwe dorpsgenoten zijn, die de taal in het begin nog niet of nauwelijks spreken en een andere culturele achtergrond hebben.

Verder merken we, net zoals landelijk wordt geconstateerd, dat de integratie van vergunninghouders vaak (te) lang duurt. Daardoor blijven mensen ongewild lang thuis zitten en kunnen zij onvoldoende meedoen in de Nederlandse en lokale samenleving. Kortom, het is nodig om een plan van aanpak voor de integratie van nieuwkomers te maken en als gemeente regie te voeren op de uitvoering daarvan.

1.2 Totstandkoming

In de aanloop naar dit plan van aanpak zijn er op verschillende manieren overleggen en bijeenkomsten geweest, om zoveel mogelijk input vanuit organisaties, inwoners en de vergunninghouders zelf te verkrijgen.

Werkgroepen 'Taal, inburgering en participatie' en 'preventie, zorg en welzijn'

Begin april 2016 zijn er twee werkgroepen rondom vergunninghouders gestart, waarin organisaties die actief zijn rondom deze doelgroep, met elkaar bestaande knelpunten en mogelijke oplossingsrichtingen hebben besproken. De werkgroepen bestaan uit de volgende deelnemers:

- Vluchtelingenwerk
- Humanitas
- Taalpunt
- Landstede taalonderwijs en vrijwilligerssteunpunt
- Enoch taaleducatie
- Participatieraad
- Stichting de Kern (maatschappelijk werk)
- SMON Welzijn vanuit de welzijnsorganisaties
- Betrokken medewerkers vanuit de gemeente (consulenten werk en inkomen, jeugd, coördinator SKT)

Ook zijn er gaandeweg werkafspraken gemaakt en al diverse initiatieven gestart of activiteiten opgestart. Het diaconaal platform Dalfts en zal in het vervolg ook vertegenwoordigd worden in een van de werkgroepen, zij hebben immers een grote betrokkenheid bij deze doelgroep en organiseren diverse activiteiten in de gemeente.

Werkgroep vergunninghouders

SMON Welzijn en de Participatieraad hebben met een aantal vergunninghouders een start gemaakt met een werkgroep die enkele keren bij elkaar is gekomen, zodat niet alleen over maar ook met de doelgroep wordt gesproken. Het is de bedoeling dat deze werkgroep zich met ondersteuning van het welzijnswerk uitbreidt en afgevaardigd wordt in de participatieraad. De leden van deze werkgroep wilden meer taal aangeboden krijgen.

Meedenkavonden Dalfts en, Nieuwleusen, Lemelerveld.

In Dalfts en, Nieuwleusen en Lemelerveld zijn meedenkavonden georganiseerd. Deze avonden waren voor alle inwoners en het maatschappelijk middenveld. Kerken, plaatselijk belangenverenigingen (sport/cultuur/recreatie/ondernemersverenigingen, etc.) en huisartsen waren hiervoor apart aangeschreven. De avonden zijn goed bezocht (gemiddeld 60 deelnemers) en de sfeer was constructief en positief. De verslagen van deze avonden kunt u op de website lezen:

www.dalfsen.nl/integratie. Ook is hier de film te vinden die op deze avonden zijn getoond, waarin het verhaal van een aantal vergunninghouders in de gemeente werd verteld.

Algemene aandachtspunten die tijdens deze bijeenkomsten onder andere naar voren kwamen:

1. De communicatie richting burens is van groot belang. Enerzijds voor een stuk draagkracht, maar ook omdat veel burens best wel iets willen betekenen voor hun nieuwe burens, maar niet altijd goed weten hoe.
2. Het is van belang vergunninghouders te laten kennismaken met - of te begeleiden richting bestaande activiteiten, verenigingen, kerken en andere lokale voorzieningen.
3. Maak daarbij meer gebruik van buddy's en/of taalmaatjes. Zorg dat er een databank is waarbij vraag en aanbod bij elkaar komt (zodat de vergunninghouder die bijv. wil gaan voetballen kan worden gekoppeld aan iemand bij de voetbal die hem op sleeptouw wil nemen).
4. Sluit aan op de interesses, vaardigheden en kwaliteiten van de vergunninghouder
5. Stimuleer het aanbod van taalstages en vrijwilligerswerk.

Bijeenkomst met vergunninghouders

Op 28 oktober zijn de leden van de werkgroepen informeel in gesprek gegaan met ongeveer 15 vergunninghouders. Tijdens deze bijeenkomst is gesproken over o.a. taal, (vrijwilligers) werk en ontmoeting. Wat vooral opviel, was de behoefte aan contact met Nederlanders en de nadruk die werd gelegd op het belang van taal en taalmaatjes/coaches. Ook opvallend was de centrale rol die de consulenten werk en inkomen voor de mensen vervullen. Zij zijn, naast de contactpersoon van Vluchtelingenwerk, vaak het aanspreekpunt voor allerlei vragen (vrijwilligerswerk, financiële problemen, problemen thuis, etc.)

Verder bleek, dat deze vergunninghouders over het algemeen heel positief zijn over het leven in de gemeente Dalfsen. Ook dit verslag kunt u op de [website](#) teruglezen.

Verder hebben we over integratie gesproken met omliggende gemeenten, met de Plaatselijk Belangen en met onderwijs en zorgpartners tijdens de kwaliteitskring 'Passend Onderwijs en Zorg'.

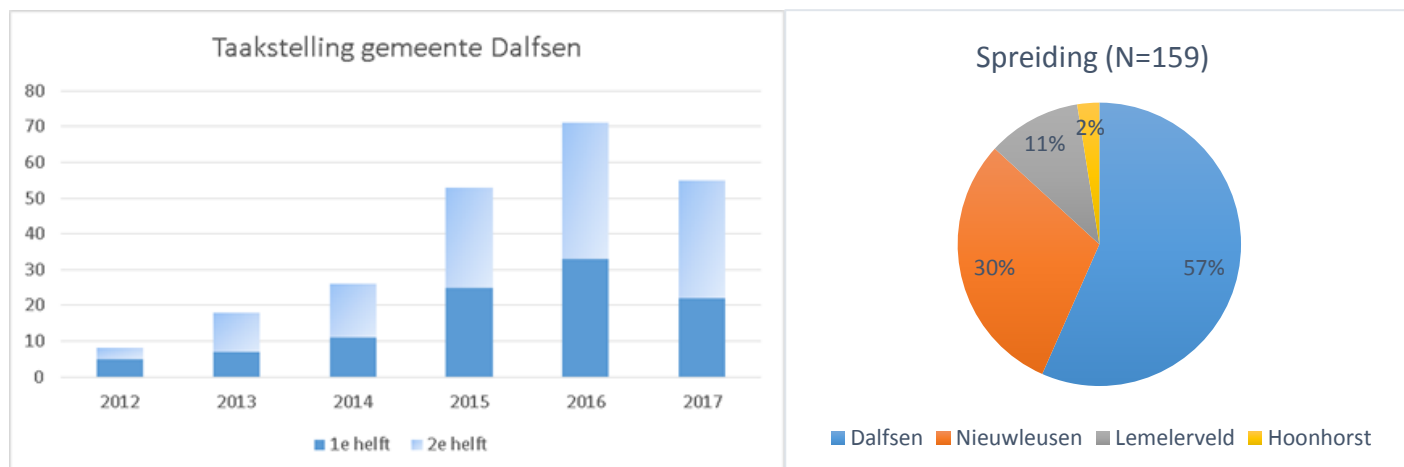
1.3 Reikwijdte van het plan van aanpak

Dit plan van aanpak is in eerste instantie gericht op vergunninghouders (ook wel statushouders genoemd, maar in dit plan van aanpak houden we de officiële term vergunninghouders aan). Dit zijn mensen, die na het doorlopen van de asielpcedure worden erkend als vluchteling en die een verblijfsvergunning krijgen. Een deel van de voorgestelde maatregelen kan echter ook voor een bredere doelgroep worden ingezet, denk aan oudkomers (ex-vergunninghouders die inmiddels de Nederlandse nationaliteit hebben), andere inwoners met een migratieachtergrond die de Nederlandse taal niet machtig zijn of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Maatregelen die voor een bredere doelgroep zinvol zijn, zullen we dan ook breder inzetten.

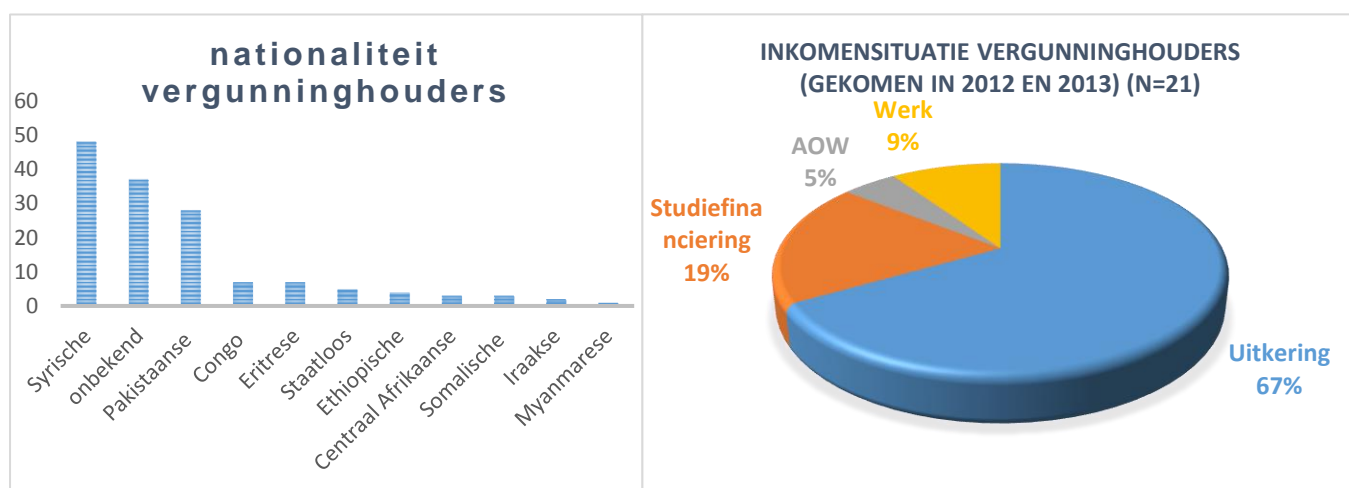
2 Cijfers, achtergronden en relevant samenhangend beleid

2.1 Vergunninghouders in Dalfsen: de cijfers

De afgelopen jaren is de taakstelling (het aantal te huisvesten vergunninghouders) behoorlijk gestegen. Had de gemeente Dalfsen in 2012 nog een taakstelling van 8 vergunninghouders, in 2016 stond deze op 71. In 2017 is de taakstelling weer iets lager, 22 voor de eerste helft van het jaar en de prognose voor de 2^e helft is 33, waarmee de verwachte taakstelling voor 2017 op 55 staat. Het is moeilijk in te schatten, maar we verwachten dat ook de komende jaren het aantal te huisvesten vergunninghouders hoger zal zijn dan in de jaren vóór 2015.

Als we kijken naar het aantal vergunninghouders dat in Dalfsen is gevestigd in de verschillende kernen, dan zien we dat de kern Dalfsen de afgelopen jaren (2012-2016) de meeste vergunninghouders heeft opgenomen. Hierbij is het goed te realiseren dat dit cijfers zijn vanaf 2012. Als een vergunninghouder een vergunning voor onbepaalde tijd aanvraagt, wordt meestal ook de Nederlandse nationaliteit aangevraagd.

De meeste vergunninghouders komen uit Syrië en Pakistan. De vergunninghouders die in de tabel als 'onbekend' vermeld staan, zijn vergunninghouders bij wie bij aankomst niet duidelijk was welke nationaliteit ze hadden.

Landelijk onderzoek wijst uit dat 75% van de mensen die drie jaar in Nederland verblijven, nog zonder werk zitten. Ook in Dalfsen zijn de cijfers niet veel rooskleuriger. Van de 21 vergunninghouders die hier in 2012 en 2013 zijn gekomen, hebben slechts twee mensen een volledige baan. Vier jongeren volgen een opleiding, en één vergunninghouder krijgt een AOW uitkering. 67% ontvangt een bijstandsuitkering*. Daarbij is het goed om op te merken dat in deze groep een grote groep uitgenodigde vergunninghouders zit, waarvan een deel waarschijnlijk nooit uit de bijstand zal raken (laaggeletterdheid in combinatie met medische of psychische problematiek en/of leeftijd).

* Ter informatie: van deze 14 personen met een uitkering doen er zeven vrijwilligerswerk, één heeft een werkervaringsplek, één zit in een intensief traject richting werk en vier mensen zijn (tijdelijk) minder belastbaar vanwege ziekte of zwangerschap. Op moment van schrijven volgt er één enkel een inburgeringstraject en met deze persoon zijn afspraken gemaakt over het verrichten van een tegenprestatie.

2.2 Landelijke kaders en onderzoek

Uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom.

VNG en Rijk hebben in 2016 een aantal afspraken gemaakt over werk en integratie, bijstand, onderwijs, gezondheid en preventie en jeugdhulp, om werk te kunnen maken van een betere en snellere integratie van asielzoekers en vergunninghouders. Een korte greep hieruit:

- De competenties, diploma's, werkervaring en taalvaardigheid van vergunninghouders worden via een nieuwe systematiek in kaart gebracht bij het AZC, met het oog op toeleiding naar onderwijs en werk (screening). Door bij de koppeling van vergunninghouder aan de gemeente rekening te houden met het arbeidspotentieel (matching) van de vergunninghouder, kunnen vergunninghouders sneller aan het werk komen.
- De voor-inburgering in de AZC's wordt uitgebreid om te zorgen voor een hoger taalniveau bij instroom in de gemeente.
- Gemeenten krijgen een hoger budget voor de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders en moeten het inburgeringstraject en het integratietraject meer op elkaar afstemmen.
- Er is budget vrijgemaakt voor het toenemende beroep op bijstand door vergunninghouders.
- Om de kwaliteit van de schakel- en taalklassen te borgen en eventuele knelpunten weg te nemen in het organiseren van deze klassen, wordt een bestuurlijke overlegtafel ingericht met OCW, VNG, PO Raad en VO Raad.
- Asielzoekerskinderen in de reguliere opvanglocaties krijgen in principe Jeugdgezondheidszorg (JGZ) aangeboden. Hier wordt het volledige JGZ-pakket en inhaalvaccinaties aan kinderen van 0-19 jaar aangeboden en worden alle kinderen binnen zes weken gezien door de JGZ.
- Het rijk en gemeenten onderstrepen het belang van een outreachende aanpak, onder andere vanuit de wijkteams, ten behoeve van asielzoekerskinderen. Samenwerking met de JGZ, die immers alle kinderen ziet en inzet op preventie en vroegsignalering (ook van psychosociale en opvoedproblematiek) kan de effectiviteit verder vergroten.

WRR Rapport 'Geen tijd te verliezen; van opvang naar integratie van asielmigranten' (december 2015)

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft eind 2015 een rapport gepubliceerd, waaruit blijkt dat het voor veel vluchtelingen niet gemakkelijk is om een nieuw bestaan op te bouwen. Het is voor hen vaak lastig om werk te vinden. Onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal en een beperkt sociaal netwerk belemmeren hun ontwikkeling. Vluchtelingen kampen bovengemiddeld met gezondheidsklachten. Cijfers geven aan dat vluchtelingen minder goed participeren en ook vaker een bijstandsuitkering ontvangen dan autochtonen. Slechts een op de drie in Nederland verblijvende statushouders van 15-64 jaar heeft een betaalde baan en velen van hen zijn duurzaam afhankelijk van een bijstandsuitkering. Uit het onderzoek komt een aantal belangrijke adviezen voor gemeenten:

- ontwikkel parallelle trajecten op gebied van taal en (vrijwilligers)werk
- stimuleer het behalen van het inburgeringsdiploma
- breng relevante partijen bij elkaar
- neem als gemeente meer regie (zie ook artikel 'gebrek aan regie bij integratie vluchtelingen')

Zorg, ondersteuning en preventie voor nieuwkomende vluchtelingen: Wat is er nodig? (Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, maart 2016)

Pharos publiceerde in januari 2016 een rapport over gezondheid en gezondheidsrisico's van nieuwkomende vluchtelingen. De samenvatting van dit onderzoek vindt u in bijlage 2. Op basis van deze resultaten formuleerde Pharos een aantal aanbevelingen voor gemeenten. De belangrijkste aanbevelingen die in het rapport worden beschreven:

- Neem regie als gemeente. Maak heldere afspraken met alle partners op het terrein van preventie, zorg en ondersteuning en los samen met hen knelpunten op.
- Ga naar de voorkant en investeer van meet af aan in preventie. Heb de gezondheidsrisico's van de vluchtelingen in uw gemeente in beeld, net als die van andere inwoners.
- Maak mensen beter wegwijst in onze samenleving en ons systeem van preventie en zorg en van zorgverzekeringen. Regel effectievere voorlichting op het terrein van gezondheid, seksualiteit, opvoeding e.d.
- Start gelijk met participatie, activering, inburgering en taalbeheersing. Dat werkt als forse procesversneller voor integratie én het voorkomen van gezondheidsachterstanden.
- Geef vluchtelingen een actieve rol bij initiatieven rondom hun gezondheid, voorlichting en participatie.
- Maak afspraken over voldoende tijd en capaciteit voor preventie en tijdige signalering van gezondheidsrisico's. Dat vraagt aan het begin een investering die zich later terugbetaalt.
- Regel dat er gebruik kan worden gemaakt van tolken totdat mensen de taal zelf voldoende beheersen.
- Zorg dat gemeenten en lokale partners op maat hierin geadviseerd en ondersteund worden en zorg landelijk en lokaal voor goede kennisdeling.

2.3 Relevante gemeentelijke beleidsterreinen

De gemeente Dalfsen werkt normaalgesproken niet met doelgroepenbeleid, maar hanteert op de verschillende beleidsterreinen inclusief beleid, wat wil zeggen dat in de uitwerking rekening gehouden moet worden met alle doelgroepen. Omdat er rondom de doelgroep vergunninghouders op verschillende beleidsterreinen specifieke acties nodig zijn, wordt in dit geval een plan van aanpak specifiek voor vergunninghouders opgesteld. Dat maakt dat er raakvlakken zijn met vrijwel alle beleidsterreinen binnen het Sociaal Domein. De belangrijkste raakvlakken en ontwikkelingen stippen we hieronder even kort aan.

Projectplan re-integratie 2017-2018)

In het projectplan re-integratie worden doelstellingen geformuleerd om de uitstroom vanuit het bijstandsbestand richting werk te vergroten. Daarbij staat een integraal plan van aanpak dat gericht is op (een vorm van) werk, centraal. Deze doelstelling geldt ook voor vergunninghouders, al is de startsituatie van vergunninghouders wezenlijk anders, waardoor meestal ook een ander traject nodig is. Binnen het projectplan re-integratie worden vergunninghouders in beginsel als (nog) niet werkfit aangemerkt, en wordt (samen met welzijn en zorg) een actieplan/plan van aanpak opgesteld waarin gekeken wordt wat er nodig is om werkfit te worden en mee kunnen te doen aan de samenleving. Voor de doelgroep vergunninghouders wordt 1 FTE aan de huidige consultants toegevoegd.

Actieplan laaggeletterdheid (2017-2018)

In het Actieplan laaggeletterdheid zijn inwoners die de Nederlandse taal niet als moedertaal hebben, een belangrijke doelgroep. De focus van het actieplan ligt echter ook voor een groot deel bij de autochtone laaggeletterden, omdat activiteiten in het kader van taalverbetering, hen het minst bereiken, terwijl 65 % van de laaggeletterden de Nederlandse taal als moedertaal heeft. Omdat het aantal vergunninghouders stijgt, heeft het Taalpunt uitbreiding van uren gekregen voor extra

trainingen van vrijwilligers, openingstijden van het Taalpunt, voor het taalcafé en andere specifieke activiteiten voor deze doelgroep.

Toekomstgericht Welzijnsbeleid 2017-2020

Eén van de belangrijkste doelen van het welzijnsbeleid, is dat mogelijke problemen bij inwoners zo vroeg mogelijk gesignaleerd en opgepakt worden. Daarnaast draagt het welzijnsbeleid bij aan een leefbare, vitale en sociale leefomgeving waarin inwoners zich prettig voelen, zij zo lang mogelijk mee kunnen doen en zij kunnen terugvallen op een sociaal netwerk. Daarbij richt het welzijnswerk zich primair op kwetsbare inwoners (waaronder vergunninghouders). Door het contact met de doelgroep en de rol binnen de zorgstructuur heeft het welzijnswerk een belangrijke taak in vroegsignalering van mogelijke problemen en/of ondersteuningsbehoefte.

Integraal Gezondheidsbeleid (2017-2020)

In het integraal gezondheidsbeleid, dat ongeveer gelijktijdig met dit plan van aanpak wordt opgesteld, is één van de programmalijnen 'iedereen gezond', dat zich richt op de gezondheid van kwetsbare inwoners. Doel van deze programmalijn is onder andere om de weerbaarheid, veerkracht en eigen regie van kwetsbare inwoners te vergroten, waarin een gezonde(re) leefstijl gestimuleerd wordt en waarbij professionals gezondheidsachterstanden signaleren en oppakken.

3 Visie

De gemeente Dalfsen en betrokken organisaties spannen zich in voor optimale randvoorwaarden waarin vergunninghouders zo snel en zo goed mogelijk kunnen integreren en naar vermogen kunnen meedoen in de Nederlandse en lokale samenleving.

Daarvoor:

- is **maatwerk** nodig, waarbij gelijke situaties vragen om een gelijke aanpak, en verschillende situaties ook verschillend kunnen worden behandeld. Dit betekent ook dat de inburgeringstrajecten waar de gemeente regie op voert, op maat gesneden zullen zijn.
- wordt uitgegaan van de **talenten, vaardigheden, drijfveren en de eigen kracht** van mensen.
- zetten we in op een **zo snel mogelijke taalverwerving** van vergunninghouders, van jong tot oud. Het spreken van de Nederlandse taal is immers een vereiste om een baan te kunnen krijgen en te kunnen integreren.
- zetten we in op **vrijwilligerswerk, taalstages en werkervaringsplekken** voor vergunninghouders, zo snel mogelijk na huisvesting in Dalfsen. Dit om de integratie te bevorderen, de kans op werk te vergroten en verveling en sociaal-psychische problematiek te voorkomen.
- zetten we in op **preventie en laagdrempelige ondersteuning** om mogelijke problemen die (zijn of kunnen) ontstaan bij gezinnen en individuen vroegtijdig te herkennen en op in te kunnen spelen. Daarbij zijn thema's als gezondheid en financiën in ieder geval van belang.
- is **draagvlak nodig onder inwoners**. Daarom willen we ontmoeting en verbinding in de buurt en kern stimuleren en faciliteren. We hebben de overtuiging dat dit mogelijke vooroordelen kan voorkomen en dat dit de kans op een succesvolle integratie vergroot.
- is het van belang om bij de uitvoering **vergunninghouders zelf zoveel mogelijk te betrekken**.

4 Aandachtspunten, doelen en acties

4.1 De ontvangst en eerste stappen bij vestiging in de gemeente Dalfsen

4.1.1 Voorbereidingen vóór huisvesting in de gemeente.

Vergunninghouders die in het AZC een verblijfsvergunning krijgen, worden gekoppeld aan een gemeente. De vergunninghouder ontvangt op het AZC wel algemene informatie over hoe het werkt in Nederland en in een gemeente, maar niet specifiek over de gemeente waar hij/zij geplaatst wordt en wat zij kunnen verwachten. We hebben in één situatie gemerkt dat alleenstaande vergunninghouders onvoldoende op de hoogte waren van het feit dat zij een huis zouden delen met andere vergunninghouders. Dat is geen gangbare situatie, maar voor het vervolg wel een aandachtspunt. Daarnaast is het goed dat de vergunninghouder zich al in het AZC kan oriënteren op de gemeente. Vluchtelingenwerk, die ook op de AZC's werkzaam is, zou daar een rol in kunnen spelen, maar is daarbij afhankelijk van de informatie die zij beschikbaar hebben voor de vergunninghouders. Informatie over de gemeente Dalfsen in de eigen taal is in deze fase belangrijk (denk aan vragen als: Welk taalaanbod is er in en rond de gemeente Dalfsen? Met welke organisaties krijg ik te maken als in Dalfsen kom, wat wordt er van mij verwacht?).

Wat willen we bereiken:

- Vergunninghouders zijn vóór hun komst in Dalfsen globaal geïnformeerd over de gemeente Dalfsen en de lokale mogelijkheden tot inburgering en participatie.
- In geval van kamergewijze verhuur is aandacht voor een zo goed mogelijke match tussen toekomstige huisgenoten en het managen van verwachtingen bij vergunninghouders.
- Ook nareizigers worden goed opgevangen en begeleid bij aankomst in de gemeente Dalfsen

Wat gaan we daarvoor doen:

- Afstemming met Vluchtelingenwerk en de verschillende AZC's over informatievoorziening aan vergunninghouders die aan de gemeente gekoppeld worden. In geval van kamergewijze verhuur is er afstemming tussen consulent Werk en Inkomen, COA en Vluchtelingenwerk over mogelijke matches.
- Folder ontwikkelen met belangrijke lokale informatie, telefoonnummers en organisaties (wegwijs maken) in het Nederlands en vertalen in de meest voorkomende talen.
- Met de relevante partners bespreken welke aanvullende acties nodig zijn voor nareizigers.

Wat gaat dat kosten:

- Folder in verschillende talen: +/- € 3.000 incidenteel.

Indicatoren:

- Gemaakte afspraken tussen gemeente, Vluchtelingenwerk en AZC's over informatieverstrekking aan gekoppelde vergunninghouders.
- Realisatie van folder die is afgestemd met werkgroep vergunninghouders.

4.1.2 Intake en plan van aanpak

Wanneer een vergunninghouder in Dalfsen komt, krijgt hij/zij in eerste instantie te maken met Vluchtelingenwerk en met de gemeente. In de huidige situatie wordt bij beide organisaties wordt een intake gesprek gevoerd.

Woningtoewijzingsgesprek gemeente:

Vóórdat een vergunninghouder in de gemeente wordt gehuisvest, krijgt hij/zij de mogelijkheid om de woning te bekijken en is er een intake door de consulent werk en inkomen. Dit is een vrij zakelijke intake om alle nodige zaken te regelen. Denk aan inschrijving in de gemeente, ondertekenen van de huurovereenkomst, regelen van leenbijstand voor het inrichten van de woning, regelen van de uitkering, etc. etc. Ook wordt uitleg gegeven over andere zaken die geregeld moeten worden (bankrekeningnummer, verzekeringen, etc.) Een vrijwilliger van Vluchtelingenwerk is hierbij aanwezig en zo nodig wordt gebruik gemaakt van een tolk of de tolkentelefoon.

Door de verhoogde toestroom van vergunninghouders, is er op dit moment te weinig tijd voor een gesprek op korte termijn waarin met de vergunninghouder gekeken wordt naar de toekomst (waar wil de nieuwkomer naar toe? Wat is zijn achtergrond, zijn ervaring, talenten, drijfveren?) en hoe daar zo snel mogelijk naar toe gewerkt kan worden.

Intake Vluchtelingenwerk:

Vluchtelingenwerk zorgt voor een koppeling met een vrijwilliger en een intake met de coördinator. Tot en met 2016 bedroeg de begeleiding vanuit Vluchtelingenwerk 14 maanden. De ervaring is, dat 14 maanden vaak nog onvoldoende is voor veel vergunninghouders om zich zelfstandig kunnen redden. De stap naar echte participatie is vaak nog niet gezet. Daarom heeft Vluchtelingenwerk haar aanbod aangepast naar een traject van 18 maanden, waarin specifieke doelen met iedere vergunninghouder worden afgesproken in een trajectplan en waarbij gekeken wordt welke stappen worden gezet op de participatieladder (zie afbeelding hiernaast). Een uitgebreide intake door een professional, waarin alle leefgebieden aan de orde komen, is onderdeel van dit nieuwe traject.

Op dit moment is er in de praktijk veel afstemming tussen de coördinator en de vrijwilligers van Vluchtelingenwerk en de consultants van de gemeente, maar een plan van aanpak op schrift ontbreekt.

Eén brede intake en plan van aanpak, gemeente voert regie.

Het is wenselijk dat de uitgebreide intake gezamenlijk wordt afgenomen en dat er één plan van aanpak met de vergunninghouder wordt opgesteld die regelmatig gemonitord wordt. Dit omdat het traject naar werk niet los kan worden gezien van andere trajecten en leefgebieden (inburgering, gezondheid, sociaal netwerk, daginvulling etc, zoals deze ook te vinden zijn in de zelfredzaamheidsmatrix) en er ook vroegtijdig op andere leefgebieden acties kunnen worden uitgezet wanneer dat nodig is. Daarmee denken we dat er meer op resultaat kan worden gestuurd en wordt met de vergunninghouder aan duidelijke doelen gewerkt, die zijn vastgelegd. Het is daarbij van belang dat de vergunninghouder zelf eigenaar is van zijn plan van aanpak en zich er verantwoordelijk voor voelt.

Wat willen we bereiken?

- Vergunninghouders kunnen zo snel mogelijk na aankomst gaan werken aan een nieuwe toekomst in Dalfsen. Dat wil zeggen dat inburgering en participatie elkaar niet opvolgen, maar zoveel mogelijk parallel lopen.
- Met iedere vergunninghouder wordt een integraal plan van aanpak opgesteld dat uitgaat van de interesses en vaardigheden van de vergunninghouder en waarbij oog is voor mogelijke belemmerende of versterkende factoren op andere leefgebieden.

Wat gaan we doen?

- Gebruik maken van de informatie die al beschikbaar is via COA of de vergunninghouder zelf.
- Intensievere begeleiding door Vluchtelingenwerk (VIP18), waarin een uitgebreide intake is opgenomen en waarin wordt gestuurd op stijging op de participatieladder.
- Een gezamenlijke intake met de vergunninghouder binnen twee tot vier weken na huisvesting in de gemeente met de professional van Vluchtelingenwerk en de consultant werk en inkomen.
- Één plan van aanpak op maat, gericht op participatie, waarin ook het inburgeringstraject en andere leefgebieden worden meegenomen. Daarbij heeft de gemeente een regierol.
- Minimaal eens per drie maanden contact met de vergunninghouder over de voortgang van het plan van aanpak door Vluchtelingenwerk en minimaal eens per half jaar een gesprek met de vergunninghouder, de professional van Vluchtelingenwerk en de consultant van de gemeente

- om de voortgang te bespreken en het plan van aanpak waar nodig bij te stellen. Verder worden op maat aanvullende afspraken gemaakt om regie te houden op de voortgang.
- Op basis van ervaringen wordt het gezamenlijke werkproces aangepast en verbeterd.

Wat gaat het kosten:

- Kostenstijging per traject door Vluchtelingenwerk met € 450,- per volwassen vergunninghouder (van € 1.500 naar €1.950). Dekking door hogere inkomsten Rijk.
- Uitbreiding van ambtelijke inzet door intensievere begeleiding en uitbreiding klantenbestand met 28 tot 36 uur per week (dekking via projectplan re-integratie).

Indicatoren:

- Percentage cliënten met een integraal plan van aanpak binnen zes weken na huisvesting in Dalfsen.
- Voortgangsrapportages VWON en gemeente.

4.1.3 Kennismaking in de buurt

Een goed contact met de burens is van groot belang voor het sociale netwerk van de vergunninghouders, maar ook voor de burens zelf. Wanneer het lukt om een goed contact op te bouwen, worden de onderlinge contacten vaak als positief en verrijkend gezien. Niet iedereen stapt echter even gemakkelijk op een ander af en de taalbarrière en onbekendheid met de andere cultuur, maakt het zeker niet makkelijker.

Er is in veel gevallen dus iemand nodig die de nieuwkomer(s) in contact brengt met de burens. De kennismaking met de burens is een taak die bij Vluchtelingenwerk ligt. Iedere vrijwilliger zorgt ervoor dat burens worden geïnformeerd over hun nieuwe burens. Op welke manier dat gebeurt, is op dit moment afhankelijk van de vrijwilliger en de vergunninghouder(s), daar is geen handleiding voor. De praktijk varieert van een briefje door de brievenbus tot een housewarming bij het gezin of de vergunninghouder(s).

Hoewel het benaderen van de buurt niet overal hetzelfde kan en hoeft te zijn, is wel duidelijk dat een informerend briefje meestal niet voldoende is, zeker niet om een potentieel sociaal of steunend netwerk aan te boren. Het is van belang dat vrijwilligers waar nodig worden ondersteund/getraind om een effectieve aanpak te kiezen als het gaat om het benaderen en betrekken van de buurt en dat de coördinator dit bewaakt. Er zijn voldoende goede praktijkvoorbeelden in Dalfsen waar op voortgebouwd kan worden. Daarnaast moet worden gepeild of er behoefte is aan informatie of voorlichting.

Waar het gaat om eengezinswoningen die worden betrokken door gezinnen, stellen of een alleenstaande, is het niet nodig dat naast Vluchtelingenwerk ook de gemeente de buurt informeert. Waar het gaat om kamergewijze verhuur van een gebouw of woning, zien wij wel een rol voor de gemeente om burens tijdig te informeren omdat er een woonsituatie ontstaat die afwijkt van de reguliere bewoning van huurwoningen. De gemeente stemt de inhoud van de communicatie af met Vluchtelingenwerk.

Wat willen we bereiken?

- Burens worden goed geïnformeerd over en betrokken bij het gezin of de alleenstaande(n) die bij hen in de buurt komen wonen. Persoonlijke kennismaking is daarbij essentieel.
- De bereidheid van burens om te helpen is in beeld en wordt ingezet waar nodig of wenselijk.

Wat gaan we doen?

- Vluchtelingenwerk zorgt dat het betrekken en informeren van de buurt op een goede manier wordt opgepakt. Op basis van goede ervaringen die er zijn, worden met vrijwilligers één of meer succesvolle aanpakken afgesproken die toegepast gaan worden.
- De bereidheid van burens om op enige manier de vergunninghouder(s) of het gezin te ondersteunen/helpen wordt in beeld gebracht en waar nodig/wenselijk benut (VWON).
- In het intakegesprek wordt het contact met de burens specifiek besproken.

- In geval van kamergewijze verhuur stemt de gemeente met Vluchtelingenwerk af op welke manier de direct omwonenden worden geïnformeerd.

Wat gaat het kosten?

- Eventuele kosten om kennismaking en informeren van de buurt te faciliteren: zie hoofdstuk 4.4 (integratie in buurt wijk en dorp)

Indicatoren:

- Percentage vergunninghouders dat burens of buurtbewoners in zijn sociale netwerk heeft.
- Percentage vergunninghouders dat persoonlijk heeft kennis gemaakt met direct omwonenden.

4.2 Taal en inburgering, participatie en werk

4.2.1 Regie op voortgang van de inburgering

Vergunninghouders in de leeftijd van 18 jaar tot de AOW leeftijd zijn inburgeringsplichtig. De verantwoordelijkheid van de inburgeringstrajecten ligt al een aantal jaren niet meer bij de gemeente. De inburgeraar is zelf verantwoordelijk om zijn of haar inburgeringsexamen te halen en om een aanbieder te kiezen voor de taal- en inburgeringslessen. Hiervoor kan een lening worden afgesloten bij DUO. Haalt de inburgeraar zijn examen binnen 3 jaar, dan wordt de lening volledig kwijtgescholden.¹ Het inburgeringstraject behelst de Nederlandse taal, kennis van de Nederlandse Maatschappij en sinds 2016 ook Oriëntatie op de Nederlandse Arbeidsmarkt (ONA).

De beheersing van de Nederlandse taal is van grote invloed op de kansen op werk. Daarom wordt het inburgeringstraject bij de verstrekking van de uitkering als verplichting opgenomen in het kader van de participatiewet. Er is vaak echter maar beperkt zicht op de voortgang van de inburgering. We willen dan ook meer regie kunnen voeren op de voortgang van de inburgeringstrajecten. Enerzijds om maatregelen te kunnen treffen bij vergunninghouders die zich onvoldoende inzetten tijdens het inburgeringstraject, maar vooral ook om te achterhalen of er sprake is van problemen waardoor de vergunninghouder de lessen niet volgt of geen vorderingen maakt en waar dus ondersteuning nodig is.

Er wordt door een deel van de gemeenten gepleit voor de terugkeer van de verantwoordelijkheid van inburgeringstrajecten richting gemeenten. Het ziet er niet naar uit dat dat gaat gebeuren, maar er zal in 2017 via DUO waarschijnlijk wel meer informatie over de voortgang worden gedeeld met gemeenten. De vraag is of deze gegevens voldoende zullen zijn om tijdig op de hoogte zijn wanneer de inburgering niet goed verloopt. Zo is het onvoldoende wanneer we enkel gegevens krijgen over behaalde examens of verleend uitstel. Aanwezigheid bij de lessen en inzet (maken van huiswerk), zijn bijvoorbeeld veel belangrijker om te beoordelen of iemand zich voldoende inspant in het kader van zijn of haar traject richting werk of kunnen een signaal zijn dat er wellicht andere problemen spelen die eerst moeten worden opgepakt.

Het ontvangen van voortgangsgegevens van de taalaanbieders is in verband met privacy nu dus nog lastig. Zolang hier landelijk niets voor geregeld is, zullen we hier lokaal naar een werkbare oplossing zoeken.

Wat willen we bereiken:

- Er is zicht op de voortgang van de inburgering.
- Er is een hoger slagingspercentage van vergunninghouders en andere inburgeringsplichtige nieuwkomers door meer regie op de voortgang van de inburgeraar.

Wat gaan we daarvoor doen:

- In afstemming met de taalaanbieders waar de meeste inburgeraars naar toe gaan, afspraken maken over het delen van presentie- en voortgangsgegevens in het kader van de Participatiewet, met inachtneming van de voorwaarden rondom privacy.
- Er is regelmatig overleg tussen de lokale taalaanbieder (Landstede en Enoch), coördinator Vluchtelingenwerk en de gemeente over het lokaal aanbieden van groepen, over voortgang en andere bijzonderheden.

Wat gaat het kosten:

- Geen specifieke kosten

4.2.2 Taallessen en andere mogelijkheden om de Nederlandse taal sneller te leren

Een aantal vergunninghouders in Dalfsen geeft aan, dat er met name in het begin behoefte is aan een tolk tijdens de lessen, omdat er alleen Nederlands wordt gesproken en er sneller kan worden geleerd als woorden en zinnen kunnen worden vertaald, zodat het begrip van wat men leert groter is.

---

¹ Zie <https://inburgeren.nl/inburgeren-hoe-moet-dat.jsp#> voor een eenvoudige uitleg van de regeling.

De verantwoordelijkheid van de inburgeringslessen ligt niet bij de gemeente en al zouden we daar een verantwoordelijkheid in willen en kunnen nemen, dan kunnen we dat alleen doen bij de lessen die in de gemeente Dalfsen worden gegeven. Die groepen zijn vaak gemengd qua achtergrond en meerdere tolken in één groep werkt erg vertragend. Professionele tolken inzetten tijdens de lessen levert daarnaast een behoorlijke kostenpost op.

Wel kunnen we met de taalaanbieders, vluchtelingenwerk en (de werkgroep) vergunninghouders in overleg en bekijken of er alternatieven zijn, die ook kunnen helpen tijdens een les (een vertaal-app, woordenboeken Nederlands-eigen taal, etc.).

Een aantal vergunninghouders gaf ook aan vaker les te willen hebben. Nu worden gemiddeld drie dagdelen taalles gevolgd. Ook hier geldt dat dit feitelijk buiten de gemeentelijke invloedssfeer ligt. Daarnaast is de ervaring, zeker met inburgeraars die weinig onderwijs in het land van herkomst hebben genoten, dat de Nederlandse taal niet alleen in de klas, maar vooral door het oefenen in de praktijk moet worden geleerd. Daarom is het beter om in te zetten op taalcoaches, huiswerkbegeleiding en taalstages of vrijwilligerswerk. Hoogopgeleide vergunninghouders hebben wellicht wel baat bij een intensiever traject waarin zij vaker les krijgen.

Wat willen we bereiken?

- Optimale randvoorwaarden om de effectiviteit van de inburgeringslessen te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met de werkgroep vergunninghouders en taalaanbieders in overleg over de kwaliteit en kwantiteit van het taalaanbod (o.a. mogelijkheden versneld inburgeren voor hoogopgeleide vergunninghouders, laagdrempelige mogelijkheden voor vertaling tijdens de lessen).
- Uitbreiding van het Taalpunt (meer uren voor coördinatie en opleiding vrijwilligers). Uitgangspunt is dat iedere inburgeraar zo snel mogelijk na start van de inburgering een taalcoach/taalmaatje krijgt. We maken afspraken over de werkwijze.
- Huiswerkgroepen, taalcafés en andere initiatieven op het gebied van taal waar nodig stimuleren en faciliteren.

Wat gaat het kosten?

- Uitbreiding Taalpunt is opgenomen in actieplan laaggeletterdheid.
- Eventuele kosten voor faciliteren huiswerkbegeleiding, taalcafés en andere lokale initiatieven (uitgaande van inzet vrijwilligers): +/- € 5.000

4.2.3 Vrijwilligerswerk, taalstages en werk

Zoals uit de lokale en landelijke cijfers blijkt, is het slecht gesteld met de arbeidsparticipatie van vergunninghouders. Dit terwijl het hebben van een zinvolle daginvulling/werk heel belangrijk is voor een succesvolle integratie. Waar voorheen het inburgeringstraject vaak gevolgd werd door een reïntegratietraject, is nu duidelijk het besef doorgedrongen dat deze twee trajecten veel meer parallel moeten lopen.

Een duidelijk knelpunt in Dalfsen is dat er niet voldoende plekken zijn om vergunninghouders te laten instromen in/ of kennismaken met het bedrijfsleven of in de non-profit sector. Ook is het voor vergunninghouders soms moeilijk om vrijwilligerswerk te vinden dat aansluit bij hun interesses en/of vaardigheden. Het is dus erg belangrijk om hier acties op uit te zetten.

Voor bedrijven en organisaties is niet altijd gemakkelijk om een plek te bieden, op het moment dat de vergunninghouder de Nederlandse taal nog niet goed spreekt of niet goed begrijpt wat de Nederlandse (werk)cultuur is. Met name de taal werpt een behoorlijke drempel op. Daarnaast spelen onbekendheid en vooroordelen vermoedelijk een rol. Daarom is het van belang bedrijven te ondersteunen waar nodig om dit soort drempels zoveel mogelijk weg te nemen.

Wat willen we bereiken:

- Een breder en duurzaam aanbod van vrijwilligerswerk, taalstages en werkervaringsplekken (spreiding tussen de kernen en tussen vakgebieden).

- Eind 2018 doet minimaal 75 % van de vergunninghouders die 6 maanden of langer woonachtig zijn in de gemeente Dalfsen vrijwilligerswerk, een taalstage of heeft een baan of werkervaringsplek.
- Eind 2020 is minimaal 40 % van de vergunninghouders dat hier drie jaar of langer woont, uit de bijstand gestroomd doordat zelf in het inkomen kan worden voorzien.

Wat gaan we daarvoor doen:

- Een duidelijke structuur opzetten voor het koppelen van vraag en aanbod realiseren op het gebied van vrijwilligerswerk. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande lokale netwerken/sleutelfiguren (denk aan welzijnswerk, buurtsportcoaches, Kulturhus, kerken, etc.). De consultant van gemeente vinger aan de pols houdt in het kader van de participatiewet.
- Mogelijkheid inzet e-portfolio onderzoeken, die verder gaat dan het reguliere CV en dieper ingaat op talenten, ervaringen, interesses en een beter beeld schetst van de persoon. Deze is overigens inzetbaar voor alle cliënten met een uitkering.
- Kwartiermaker aanstellen voor de duur van maximaal een jaar om bedrijven en organisaties warm te draaien voor taalstages/werkervaringsplekken in de gemeente, waarbij gezocht wordt naar spreiding in vakgebieden en kernen. Hierbij wordt samengewerkt met de netwerker en de loopbaanbegeleiders. Waar mogelijk wordt een kwartiermaker met lokaal netwerk aangesteld (of per kern).
- Naar behoefte voorlichting of workshops organiseren voor verenigingen, bedrijven en andere instellingen die vergunninghouders een plek willen bieden (achtergronden cultuur, interculturele communicatie, etc.) (in relatie met de kwartiermaker(s)).
- Mogelijkheid van een taalcoach 'on the job' (begeleiding op het werk of bij het doen van vrijwilligerswerk) onderzoeken (o.a. met Taalpunt).
- De gemeente Dalfsen geeft zelf het goede voorbeeld door werkervaringsplekken of taalstages aan te bieden in en buiten het gemeentehuis.

Wat gaat het kosten:

- Hoger gebruik van reïntegratiebudget door het vaker inzetten van mogelijkheden binnen de participatiewet (jobcoaches, werkervaringsplekken, etc.)
- Kosten voor inzet kwartiermaker (max 36.000)
- e-portfolio: ongeveer € 3.000 per jaar plus opstartkosten (+/- € 3.500)
- Voorlichting en workshops: max 5.000

Indicatoren:

- Percentage vergunninghouders langer dan 3 jaar woonachtig dat afhankelijk is van een uitkering.
- Percentage vergunninghouders langer dan 6 maanden woonachtig in Dalfsen dat minimaal 8 uur per week vrijwilligerswerk doet, een taalstage, baan of werkervaringsplek heeft. (rapportages vluchtelingenwerk en gemeente).
- Aantal bedrijven waar vergunninghouders aan het werk zijn (betaald of via taalstage/werkervaringsplek)

4.2.4 Participatieverklaringstraject

Inburgeringsplichtige vergunninghouders vanaf 1 juli 2017 verplicht om binnen een jaar nadat zij in een gemeente zijn komen wonen, een participatieverklaring te ondertekenen als onderdeel van hun inburgeringstraject.

De inhoud van het participatieverklaringstraject is niet voorgeschreven. In de participatieverklaring worden de kernwaarden en de belangrijkste rechten en plichten van nieuwkomers beknopt vermeld: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie. Gemeenten hebben de vrijheid om het traject voorafgaand aan de ondertekening beperkt of uitgebreid uit te voeren. Zo is bijvoorbeeld alleen het vertonen van een filmpje over Nederland voorafgaand aan de ondertekening al voldoende. In Dalfsen wordt het traject uitgebreid ingevuld. Er worden twee inhoudelijke workshops georganiseerd en tijdens een afsluitende officiële bijeenkomst in het gemeentehuis wordt de participatieverklaring formeel ondertekend in het bijzijn van een lid van het college van B en W. In de inhoudelijke

workshops, waarbij gebruik wordt gemaakt van een landelijk format van ProDemos, wordt interactief aandacht besteed aan de thema's van de participatieverklaring.

In november 2016 zijn de eerste twee groepen gestart en hebben op 7 december de eerste zestien vergunninghouders de participatieverklaring ondertekend. De ervaringen van de deelnemers waren positief en de interactieve vorm zorgde er volgens de docent voor dat cursisten echt nadenken over de Nederlandse waarden in relatie tot hun eigen waarden.

Deze werkvorm lijkt zich goed te lenen om vergunninghouders kennis te laten maken met het leven in Nederland en biedt mogelijkheid om de workshops uit te breiden met andere thema's die voor veel vergunninghouders relevant zijn. Wij denken aan thema's als gezondheidszorg of financiën (zie ook hoofdstuk 4.5). Door aan te sluiten bij het participatieverklarings-traject, worden alle inburgeringsplichtige vergunninghouders uitgenodigd voor deze bijeenkomsten waarbij zij de groep al kennen en de drempel dus lager is. Over de invulling van de workshops willen we met de (werkgroep) vergunninghouders in

gesprek.

Wat willen we bereiken:

- Vergunninghouders kennen en respecteren de Nederlandse waarden en worden wegwijs gemaakt in de Nederlandse en lokale samenleving.
- Alle inburgeringsplichtige vergunninghouders die in Dalfsen komen wonen volgen de workshops en tekenen binnen een jaar de participatieverklaring.

Wat gaan we daar voor doen:

- Het huidige participatieverklaringstraject voortzetten.
- Naar behoefte en noodzaak uitbreiden met extra workshops voor vergunninghouders op relevante thema's (bijvoorbeeld Werken in Nederland, gezondheid, of financiën. (zie ook hoofdstuk 5). Hierbij afstemming met werkgroep statushouders.

Wat gaat het kosten:

- Participatieverklaringstraject: € 2.700 (2 x 2 groepen per ronde, 30- 40 personen) per jaar
- Uitbreiding met 2 extra workshops: € 2.300 per jaar

Indicatoren:

- Percentage vergunninghouders dat na een jaar de participatieverklaring heeft ondertekend.

4.3 Onderwijs en voorschoolse voorzieningen

NT-2 klas basisonderwijs.

Met het stelsel van passend onderwijs zijn scholen verantwoordelijk voor het bieden van een passende onderwijsplek voor alle leerlingen. Tot de herfstvakantie in 2016, gingen de kinderen van vergunninghouders naar het reguliere basisonderwijs.

Het bleek echter, dat met name kinderen vanaf groep 3 moeite hadden met meekomen in de reguliere klassen en dat het voor leerkrachten lastig is in te spelen op de specifieke onderwijsbehoeften van kinderen van nieuwkomers.

Daarom heeft het samenwerkingsverband Veld, Vaart en Vecht (afdeling Ommen) een NT2 voorziening gerealiseerd in Ommen, deze is gestart na de herfstvakantie in 2016. Kinderen worden op de school naar keuze in de eigen woonplaats aangemeld, waarna beoordeeld wordt of de leerling op deze school blijft, of naar de NT2-klas in Ommen wordt doorverwezen. Dit gebeurt in principe bij alle kinderen die in groep 3 t/m 8 zitten en de Nederlandse taal niet spreken. Kinderen in groep 1 en 2 worden doorgaans op de school zelf geplaatst, omdat de ervaring is dat zij de taalachterstand in de reguliere groep snel inhalen.

Inmiddels is de NT-2 klas in Ommen al volgestroomd. Er zitten ook kinderen bij vanuit Dalfsen. Het vervoer naar deze voorziening wordt vergoed. Omdat de klas in Ommen vol zit, wordt nu de mogelijkheid voor een locatie in de gemeente Dalfsen (waarschijnlijk Nieuwleusen) bekeken. Of en wanneer deze klas kan starten, is afhankelijk van het aantal kinderen dat er in de gemeente geplaatst gaan worden. Dat is moeilijk in te schatten, omdat het aantal gekoppelde vergunninghouders (zij zijn door het COA al toegewezen aan de gemeente) momenteel klein is.

Een NT-2 is duurder dan een reguliere klas, omdat er minder kinderen in een klas worden geplaatst. De bekostiging die het samenwerkingsverband krijgt, is niet voldoende om een NT2-voorziening kostendekkend te krijgen. Wanneer een NT2-voorziening in de gemeente Dalfsen haalbaar is, wordt de gemeente gevraagd een bijdrage te doen voor de schoonmaakkosten van het lokaal dat beschikbaar wordt gesteld.

Voorschoolse voorzieningen en VVE

Het aandeel van jonge gezinnen in de toestroom van vergunninghouders is relatief groot. In de afgelopen twee jaar zijn er ongeveer 20 kinderen van vergunninghouders ingestroomd. Er is dan ook een stijging te zien en te verwachten in het aandeel jonge kinderen dat in aanmerking komt voor peuterspeelzaalwerk of een VVE-plek (voorschoolse educatie). De leeftijd tussen 2 en 6 jaar is erg belangrijk voor de taalontwikkeling van een kind, dan wordt de basis gelegd.

We willen dat kinderen van 2,5 tot 4 jaar in ieder geval drie dagdelen een voorschoolse voorziening kunnen (blijven) bezoeken, zodat zij met zo min mogelijk taalachterstand starten op de basisschool. Omdat binnen VVE-plekken meer tijd is voor observatie en oudercontacten, valt er wat voor te zeggen om kinderen van nieuwkomers automatisch aan te merken als doelgroepkind voor VVE. Dit kan betekenen dat de kosten voor VVE toenemen.

Binnen het nieuwe VVE-beleid zal uitgebreid aandacht aan ouderbetrokkenheid worden besteed en van belang is dat de acties op het gebied van ouderbetrokkenheid ook geschikt zijn voor vergunninghouders.

Verder is het belangrijk dat andere activiteiten voor ouder en kind onder de aandacht worden gebracht bij deze doelgroep, zoals de Voorleesexpress van de bibliotheek.

Ondersteuning van professionals.

Tijdens de bijeenkomst met onderwijs en SKT-professionals, werd duidelijk dat er naast taalachterstand, er ook veel aandacht nodig is voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Leerkrachten weten vaak niet welke mogelijkheden er zijn om ouders met lichte opvoedingsvragen of problemen te ondersteunen. Er is behoefte aan een goede sociale kaart met de ondersteuningsmogelijkheden voor vergunninghouders. Denk daarbij aan opvoedingsondersteuning, maar ook aan mogelijkheden als de voorleesexpress van de bibliotheek of huiswerkbegeleiding.

Daarnaast hebben leerkrachten en zorgprofessionals zelf ook behoefte aan een stuk voorlichting/training, om beter in te kunnen spelen op de behoeften en zorgsignalen van kinderen van

vergunninghouders/nieuwkomers en de cultuurverschillen als het gaat om onderwijs en opvoeding. Het samenwerkingsverband gaat daarvoor na de zomervakantie een training voor leerkrachten voor aanbieden.

Wat willen we bereiken:

- Kinderen leren zo snel mogelijk de Nederlandse taal, waarbij zij zo dichtbij mogelijk adequaat onderwijs kunnen volgen.
- 95% van de kinderen van vergunninghouders tussen de 3 en 4 jaar bezoekt een voorschoolse voorziening.
- Leerkrachten en pedagogisch medewerkers zijn in staat kinderen met een andere cultuur en mogelijk traumatische ervaringen goed te begeleiden of zo nodig hulp in te schakelen.

Wat gaan we ervoor doen:

- Een bijdrage verstrekken in de schoonmaakkosten van een extra lokaal voor de NT2-voorziening binnen de gemeente Dalfsen.
- De NT2-voorziening als dichtstbijzijnde voorziening bestempelen voor kinderen die geen Nederlands kunnen. Leerlingenvervoer wordt bekostigd als de school verder dan 6 km van huis is. In de praktijk betekent dat globaal dat als een kind een school binnen hetzelfde dorp bezoekt er geen leerlingenvervoer wordt bekostigd, maar naar een school in een andere kern of gemeente gaat wel.
- In afstemming met het samenwerkingsverband bekijken of het ondersteuningsarrangement dat zij voor leerkrachten aanbieden, ook geschikt is voor zorgprofessionals en/of pedagogisch medewerkers en of hierin (gedeeltelijk) samen in opgetrokken kan worden. Wanneer modules gezamenlijk kunnen worden gevolgd, kan dat positief werken voor de samenwerking.
- Inzichtelijk maken voor het onderwijs/peuterspeelzaalwerk/kinderopvang waar zij met vragen/zorgen rondom deze doelgroep terecht kunnen (sociale kaart).
- Peuters die de taal niet spreken, minimaal drie dagdelen een voorschoolse voorziening laten bezoeken (VVE-plekken).
- Waar nodig, extra investeren in uitbreiding VVE-groepen in 2017 en rekening houden met lichte stijging VVE-doelgroep 2018 en verder (na harmonisatie).

Wat gaat het kosten:

- NT2-voorziening faciliteren: € 2.300 per jaar
- Leerlingenvervoer: binnen regulier budget leerlingenvervoer
- Ondersteuningsarrangement pedagogisch medewerkers/SKT professionals in afstemming met onderwijs: +/- € 5.000
- Uitbreiding VVE-aanbod: binnen budget VVE

Indicatoren:

- Realisatie sociale kaart
- Aantal professionals dat een training of cursus volgt of heeft gevolgd ten behoeve van ondersteuning kinderen nieuwkomers/vergunninghouders.
- Percentage peuters van vergunninghouders van 3 jaar oud dat minimaal drie dagdelen een voorschoolse voorziening (peuterspeelzaal/kinderdagverblijf) bezoekt.

4.4 Integratie in de buurt, wijk of dorp

Het hebben van een sociaal netwerk, is van groot belang voor de draagkracht om eventuele problemen het hoofd te kunnen bieden. Dit geldt voor alle inwoners, en zeker ook voor vergunninghouders. Dit is meteen ook een grote uitdaging, want veel vergunninghouders zijn alleen of met hun gezin naar Nederland gekomen en moeten wanneer zij in Dalfsen komen wonen helemaal opnieuw beginnen.

Bij de bijeenkomst met vergunninghouders bleek, dat veel van hen graag met autochtone Nederlanders in contact wil komen. Zij willen graag Nederlands met hen praten, maar ze vinden het wel lastig om contact te maken en ervaren dat ze er zelf veel moeite voor moeten doen.

Tijdens de brainstormbijeenkomsten werd duidelijk, dat veel inwoners en verenigingen bereid zijn om met vergunninghouders in contact te komen en ze te ondersteunen, maar dat zij vaak niet weten wie er in het dorp wonen, waar zij behoefte aan hebben en hoe ze met hen in contact kunnen komen.

Een treffend voorbeeld: Bij de bijeenkomst in Lemelerveld was een jonge alleenstaande vergunninghouder aanwezig die verder in het dorp niet of nauwelijks contacten had. Na afloop van de bijeenkomst, had deze jongeman diverse afspraken staan met verenigingen en de kerk.

Kortom, er lijkt voldoende bereidheid van beide kanten, maar ook hier geldt net zoals bij het vinden van vrijwilligerswerk, dat vraag en aanbod bij elkaar gebracht moet worden. Dit zal het meest succesvol zijn, wanneer uitgegaan wordt van de interesses of hobby's van mensen. Denk aan vragen als: Wie wil deze jongeman uit Nieuwleusen, die graag wil voetballen, wegwijs maken en op sleeptouw nemen binnen de voetbalvereniging?

Dit soort vragen worden op dit moment nog maar weinig uitgezet, terwijl er waarschijnlijk veel inwoners zijn, die op zo'n vraag positief zouden reageren. Op Wehelpen.nl staan diverse vrijwilligers aangemeld die hebben aangegeven voor de doelgroep 'vluchtelingen' wat te willen betekenen.

Verder is het voor het creëren van draagvlak binnen het dorp van belang dat inwoners een verhaal achter de naam of het gezicht kennen. Een goede communicatie richting inwoners is daarvoor van belang. Ook om duidelijk te maken wat de rol is van verschillende organisaties en de gemeente bij de integratie van vergunninghouders.

Wat willen we bereiken?

- 95 % van de kinderen van vergunninghouders van 6 tot 18 jaar is een half jaar na vestiging in de gemeente lid van een sport- of culturele vereniging of neemt wekelijks deel aan reguliere jeugdactiviteiten in de gemeente Dalfsen.
- 75 % van de vergunninghouders ouder dan 18 jaar is na een half jaar na vestiging in de gemeente lid van een vereniging of neemt wekelijks deel aan een reguliere (sociale) activiteit waarin zij contact hebben met autochtone dorpsgenoten.
- Er zijn geen of nauwelijks nieuwkomers die zich in een sociaal isolement bevinden.
- Er is draagvlak voor de komst van de nieuwe dorpsgenoten (weinig weerstand)
- Er is in iedere kern minimaal één activiteit per jaar gericht op ontmoeting en contact tussen nieuwkomers en bestaande inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zie hiervoor hoofdstuk 4.2.3: het opzetten van een duidelijke structuur en samenwerkingsafspraken maken om vraag en aanbod in beeld te brengen en te matchen. Zo kunnen individuele koppelingen tussen nieuwkomers en autochtone inwoners worden gerealiseerd (maatjes/buddy's) en kan deelname aan reguliere activiteiten zoals sport en cultuur worden gestimuleerd. Wehelpen.nl en/of het vrijwilligerssteunpunt zouden daarvoor ondersteunend kunnen zijn, de rol van lokale sleutelfiguren en van Vluchtelingenwerk zijn van groot belang om vraag en aanbod echt bij elkaar te brengen.
- Faciliteren van lokale activiteiten gericht op ontmoeting en integratie door het opstellen van een eenvoudige subsidieregeling. We denken hierbij aan de vergoeding van zaalhuur, materiaal- of inkoopkosten of het inhuren van een spreker of muzikant o.i.d. We stellen

hiervoor een eenvoudige regeling op vergelijkbaar met of aansluitend op de Kansspot (subsidie voor lokale initiatieven gericht op verbetering van de leefbaarheid/ sociale kwaliteit van de leefomgeving).

- Informatie voor inwoners, verenigingen, burens, kerkgenoten over verschillende culturen en gebruiken verstrekken (verhaal achter de vergunninghouders blijven vertellen). Hierbij waar mogelijk aansluiten bij bestaande activiteiten die sowieso opkomst genereren om nieuwe doelgroepen te bereiken. Hierbij is de rol van vergunninghouders zelf erg belangrijk.
- Mogelijkheden onderzoeken en toepassen om waar nodig deelname aan teamsport of culturele vereniging te faciliteren in het kader van maatwerk binnen de Participatiewet of Wmo, wanneer hier geen andere mogelijkheden voor zijn (zoals Jeugdsport- of cultuurfonds). Dit is niet alleen van toepassing voor vergunninghouders maar voor een bredere doelgroep.

Wat gaat het kosten?

- Subsidiepot voor lokale integratie-activiteiten/projecten: € 5.000
- Communicatie: onderdeel van brede communicatiecampagne Sociaal Domein: p.m.

Indicatoren:

- Voortgangsverslagen Vluchtelingenwerk en/of gemeente (opnemen in evaluatiegesprek plan van aanpak na een half jaar)
- Aantal matches vraag en aanbod
- Aantal initiatieven per kern gericht op integratie

4.5 Preventie, begeleiding en hulpverlening

Eén van de redenen dat er in april 2016 verschillende partijen bij elkaar zijn geroepen in de werkgroep 'preventie, zorg en welzijn', was omdat er in relatief korte tijd meerdere signalen waren van problematiek bij vergunninghouders, variërend van lichamelijke en psychische gezondheidsproblemen tot financiële problemen, opvoedingsproblematiek en ondersteuningsvragen op school. Bij het SKT zijn het afgelopen jaar ongeveer 15 casussen besproken waarbij het vergunninghouders betrof. Daarmee is de doelgroep vergunninghouders relatief groot ten opzichte van de autochtone inwoners. Dat is op zich niet vreemd, aangezien vergunninghouders bij de komst in Nederland op een aantal leefgebieden al een behoorlijke uitdaging hebben (taalachterstand, geen zelfstandig inkomen, beperkt sociaal steunend netwerk, etc.). Het is van belang om mogelijke problemen zo vroeg en adequaat mogelijk op te pakken om grotere problemen te voorkomen.

Tijdens de werkgroep werden in het kader van preventie, hulpverlening en begeleiding de volgende aandachtspunten benoemd:

Vroegsignalering en continuïteit

Problemen binnen het gezin komen soms pas laat aan het licht. De vrijwilligers van Vluchtelingenwerk vormen in het begin het centrale en soms enige aanspreekpunt en doen ontzettend veel goed werk voor de vergunninghouders. Zij zijn een belangrijk vertrouwenspersoon voor de vergunninghouder. Hierin zit echter wel het risico verscholen, dat zij ook problemen oppakken waar professionele ondersteuning op ingezet zou moeten worden.

Het is van belang dat vrijwilligers voldoende worden ondersteund/getraind zodat zij weten hoe zij om kunnen gaan met eventuele signalen van (dreigende) problematiek en dat zij weten wanneer en bij wie zij terecht kunnen, zodat professionele ondersteuning tijdig wordt ingeschakeld waar nodig.

Nadat de begeleiding van Vluchtelingenwerk is afgerond, is behoefte aan continuïteit in het reguliere vangnet. Het is van belang dat ook na anderhalf jaar, eventuele problemen vroegtijdig worden gesignaleerd en dat lukt niet wanneer de vergunninghouders of de gezinnen bijna nergens in beeld zijn.

Een van de eerste afspraken die in het kader van vroegsignalering in de werkgroep gemaakt is, is dat iedere vrijwilliger van Vluchtelingenwerk 'gekoppeld' wordt aan een welzijnswerker. Enerzijds om de vrijwilliger te kunnen ondersteunen bij mogelijke problemen, anderzijds om de vergunninghouders al vroegtijdig kennis te laten maken met het reguliere welzijnswerk zodat de drempel om deel te nemen aan activiteiten verkleind wordt en de vergunninghouder na de begeleiding van Vluchtelingenwerk weet waar hij of zij met vragen naar toe kan.

Rol van sleutelfiguren en onderling contact

Een andere manier om problemen vroegtijdig te signaleren en op te pakken, is door voorlichting te geven over onderwerpen waar veel vergunninghouders op vastlopen. Deze workshops hebben we reeds benoemd in hoofdstuk 4.2.4. Daarbij is het zinvol om één of twee sleutelfiguren uit de doelgroep in te zetten.² Deze sleutelpersonen of bruggenbouwers zouden ook op andere activiteiten kunnen worden ingezet, zoals bij activiteiten die in het kader van ontmoeting en integratie worden georganiseerd.

Ook kunnen vergunninghouders die al wat langer in Dalfsen wonen, ondersteunend zijn voor hen die net nieuw komen. Het faciliteren van onderlinge ontmoeting, zoals nu in Nieuwleusen al gebeurt door ontmoetings- en beweegactiviteiten, zorgt voor het vergroten van het sociale netwerk. Met de goede begeleiding kunnen tijdens dit soort bijeenkomsten ook bepaalde lastige thema's bespreekbaar gemaakt worden (bijv. man-vrouw verhouding, omgaan met psychische problemen, huiselijk geweld).

---

2 Zie '[Stappenplan Gezondheidsbevordering statushouders](#): Wat is er lokaal nodig?' (VNG, 2016)

Sociale Kaart

De sociale kaart kwam al in dit plan van aanpak al een aantal keer voorbij. Ook bij de professionals die al met vergunninghouders werken, is er soms nog onvoldoende zicht op de mogelijkheden van specifieke hulpverlening (denk aan oorlog gerelateerde trauma's) of van initiatieven die regionaal en/of landelijk ontwikkeld zijn en waar we hier in Dalfsen gebruik van kunnen maken of naar kunnen verwijzen. Om een regionaal en landelijk overzicht te krijgen, zijn we in contact met het Ondersteuningsteam Asielzoekers en Vergunninghouders (OTAV), die gemeenten adviseren en ondersteunen op het gebied van gezondheid van vergunninghouders.

Een voorbeeld van een goed landelijk initiatief: Facebookpagina '[Syriers gezond](#)', een initiatief waarbij de GGD regio Utrecht en Pharos samen met een groep Syrische zorgprofessionals, die al iets langer in Nederland zijn, een Facebookpagina onderhouden waarop informatie over gezondheidszorg uitgewisseld wordt en vragen van vergunninghouders worden beantwoord.

Interculturele hulpverlening en JGZ

Zoals verwacht kan worden, is de kans op psychische problemen bij vergunninghouders groter dan bij autochtone inwoners. De problematiek waar vergunninghouders mee te maken hebben is soms ook wezenlijk anders. Het voorbeeld van oorlog gerelateerde trauma's kwam hiervoor al even aan de orde, maar ook verlies (van gezinsleden/familie, sociaal netwerk, cultuur, status) speelt vaak een rol. De specifieke problematiek, maar ook de verschillende culturele achtergronden, vraagt om een cultuursensitieve benadering. We zetten trainingen in om consultants hierin te scholen (zie ook 4.3) en schakelen specifieke hulpverlening in waar nodig.

De GGD heeft middelen ontvangen vanuit alle regiogemeenten om extra in te zetten op de doelgroep vergunninghouders. Hiervoor hebben zij hun eigen medewerkers (artsen, verpleegkundigen) getraind, zijn er voorlichtingsmodules op het gebied van gezondheid ontwikkeld en worden kinderen die zich in de gemeente vestigen op korte termijn gezien door de arts en de verpleegkundige.

Financiën

Nederland heeft, met name in vergelijking met niet- West-Europese landen, heel veel regels. Dit gegeven plus het onvoldoende beheersen van de Nederlandse taal, maakt dat veel vergunninghouders door de bomen het bos niet meer zien en de kans op financiële problemen relatief groot is. Voor sommige vergunninghouders geldt daarnaast, dat zij hier minder te besteden hebben dan toen zij een betaalde baan hadden in het land van herkomst en dat zij hun uitgavepatroon daar op moeten aanpassen.

Ook hier geldt dat de vrijwilliger van Vluchtelingenwerk een heel belangrijke rol speelt om te zorgen dat de vergunninghouder alle zaken zelf op de rit krijgt en houdt. Wanneer de begeleiding van Vluchtelingenwerk stopt en de vergunninghouder toch moeite blijft houden met de financiële administratie, dan is het belangrijk dat er een doorgaande lijn is richting de formulierenbrigade of de thuisadministratie van Humanitas.

Laagdrempelige opvoedondersteuning

Waar veel jonge ouders vaak kunnen terugvallen op hun ouders, andere familie of vriend(inn)en wanneer zij op het gebied van opvoeding problemen of vragen hebben, ontbreekt een dergelijk netwerk vaak bij vergunninghouders. Daarnaast moeten zij hun kinderen in twee culturen opvoeden. Dat maakt het opvoeden soms extra lastig. Er is, naast de huidige ondersteuningsmogelijkheden vanuit o.a. het consultatiebureau en het maatschappelijk werk, behoefte aan een laagdrempelige vorm van opvoedingsondersteuning. Dit punt kwam ook in de bespreking met het onderwijs naar voren en wordt tevens bevestigd door de GGD (jeugdgezondheidszorg). Dit geldt overigens niet alleen voor vergunninghouders, maar voor alle gezinnen met opvoedproblemen en een beperkt sociaal netwerk. *Homestart* lijkt een goede opvulling van deze witte vlek te zijn. Dit is een methode die in de databank van het NJI is opgenomen als goed onderbouwd en waarbij gebruik wordt gemaakt van vrijwilligers die een jaar lang wekelijks bij een gezin thuishouden om de ouders te ondersteunen in de opvoeding en hun opvoedvaardigheden versterken.

Jonge vergunninghouders 12 +

Vanuit het onderwijs en de zorg komen signalen dat het met name voor jongere vergunninghouders die naar de middelbare school of het vervolgonderwijs gaan, lastig is om een sociaal netwerk op te bouwen. Voor hen is het van belang om in te zetten op aansluiting bij andere jongeren en activiteiten.

Tolken

In de tweede Kamer is in december 2016 tegen de herinvoering van de tolkentelefoon in de zorg voor vluchtelingen gestemd. De minister gaat wel een (tijdelijke) regeling uitwerken, waarbij vergunninghouders het eerste halfjaar na vestiging in een gemeente gebruik kunnen maken van de tolkentelefoon bij huisartsenbezoek.

Een regeling van een half jaar is volgens zorgpartijen (maatschappelijk werkers, huisartsen, psychologen, verloskundigen, GGD'en, etc) te kort, omdat het soms een tijd duurt voor gezondheidsproblemen aan het licht komen. Daarnaast is vergoeding voor alleen de huisarts veel te beperkt.

Het is niet altijd nodig om een formele tolk in te schakelen. Vaak kunnen informele tolken volstaan en daarnaast hebben vergunninghouders en zorgverleners zelf ook een verantwoordelijkheid.

Toch kunnen er situaties ontstaan, waarin de vergoeding van een tolkentelefoon noodzakelijk is om goede ondersteuning te kunnen bieden en te voorkomen dat problemen onopgelost blijven of verergeren. Indien nodig, is vergoeding van een tolk mogelijk na toestemming van de gemeente.

Veiligheid

In dit plan van aanpak wordt geen specifieke aandacht besteed aan veiligheid. Onderzoek³ laat zien, dat niet zozeer het land van herkomst of de achtergrond van asielmigranten een rol speelt bij criminaliteit, maar andere kenmerken (namelijk het geslacht, de leeftijd, het al dan niet samenwonen met een partner, het al dan niet hebben van een uitkering, het huishoudinkomen en de mate van stedelijkheid van de woonomgeving). Dit gegeven benadrukt de noodzaak om zo snel mogelijk in te zetten op een sociaal netwerk en participatie (werk/vrijwilligerswerk). Verder volstaat het gangbare politiebeleid.

Veiligheid in de thuissituatie is uiteraard wel van belang. Signalen van huiselijk geweld moeten vroegtijdig worden gesignaleerd en worden opgepakt door professionals. Aan vroegsignalering hebben we hiervoor reeds aandacht besteed.

Wat willen we bereiken:

- Eventuele problemen of zorgen worden vroegtijdig gesignaleerd en adequaat opgepakt
- Veelvoorkomende problemen bij nieuwkomers op het gebied van financiën, gezondheid en opvoeding worden zo veel mogelijk voorkomen.
- Professionals en vrijwilligers die met nieuwkomers werken, weten welke mogelijkheden er zijn voor vergunninghouders en nieuwkomers op het gebied van taal, ontmoeting, recreatie, vrijwilligerswerk, ondersteuning en hulpverlening.
- Vergunninghouders hebben een steunend sociaal netwerk.
- Er is goede hulpverlening bekend en beschikbaar voor problemen specifiek voor deze doelgroep.

Wat gaan we daarvoor doen:

- Sociale kaart op het gebied van vergunninghouders/nieuwkomers opstellen en uitzetten: van ontmoeting tot vrijwilligerswerk tot hulpverlening. Voor scholen, hulpverleners, verenigingen, vrijwilligers.
- Afspraken met Vluchtelingenwerk maken over aanpak vroegsignalering
- Één of twee vergunninghouders inzetten als sleutelfiguur/bruggenbouwer bij bijeenkomsten en activiteiten.
- Koppelen welzijnswerker aan vrijwilliger Vluchtelingenwerk en vergunninghouder kennis laten maken met de reguliere activiteiten van het welzijnswerk.

---

³ Zie de [WRR-Policy Brief 4](#): Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten (dec 2015).

- Onderlinge ontmoetingsmogelijkheden faciliteren via het welzijnswerk om het sociale netwerk te vergroten, eventuele problemen vroegtijdig te kunnen signaleren en zo nodig deskundigheid in te kunnen vliegen.
- Maatjesproject voor jongeren opzetten via het jongerenwerk
- Onderzoeken van de mogelijkheid om *Homestart* in te zetten in Dalfsen
- De kosten voor een tolk worden waar nodig vergoed na akkoord gemeente (via consulenten Sociaal Domein)

Wat gaat het kosten:

- Uitbreiding welzijns/jongerenwerk: +/- 33.000 per jaar.
- Homestart: ongeveer € 50.000. Niet alleen voor vergunninghouders, maar preventief voor alle gezinnen met lichte opvoedproblematiek in te zetten. Wordt bij voldoende beschikbare middelen bekostigd uit het budget voor Jeugd (preventie/transformatie).
- Inzet bruggenbouwer/sleutelfiguren: inschatting € 15.000 per jaar (bedrag sterk afhankelijk van positionering en omvang van de functie)
- Kosten tolk: +/- 10.000 per jaar

Indicatoren:

- Voortgangsverslagen Vluchtelingenwerk/gemeente
- Realisatie sociale kaart
- Evaluatie met stakeholders (vergunninghouders, organisaties binnen werkgroep, onderwijs, SKT).

5 Sturen en meten

Zoals de verschillende rapporten en onderzoeken al aangeven, is het van groot belang dat de gemeente regie neemt op de integratie van vergunninghouders en kan sturen op de resultaten. Op cliëntniveau gaan we zoals in hoofdstuk 4.1.2 is aangegeven de regie op de voortgang per cliënt verstevigen door een gezamenlijk en integraal plan van aanpak met de cliënt waarvan de voortgang regelmatig besproken wordt. Zo houden we vinger aan de pols.

Gemeentelijke regierol

Op gemeentelijk niveau is het van belang om de werkgroepen 'taal, inburgering en participatie' en 'preventie, zorg en welzijn' te continueren en met de verschillende organisaties de plannen/afspraken uit dit plan van aanpak doorlopend op de agenda te zetten. Wat zouden we doen en hebben we dat gedaan? Wat zijn de ervaringen? Waar lopen we nog tegenaan en moeten er nog extra acties worden uitgezet? Daarbij is het contact met de vergunninghouders zelf en met andere stakeholders (denk aan scholen, plaatselijk belangen, etc.) van belang. Wat merken zij in de praktijk? Welke rol kunnen vergunninghouders of oudkomers bij de uitvoering en evaluatie van dit plan spelen?

Verder moeten we meer gegevens rondom de vergunninghouders registreren, om de genoemde indicatoren te kunnen meten en waar nodig tijdig bij te kunnen sturen. Dat betekent ook dat we afspraken moeten maken over verantwoording en registratie met Vluchtelingenwerk, omdat zij alle vergunninghouders ook in beeld hebben en de voortgang monitoren.

We verwachten dat er in 2017 en 2018 0,5 FTE nodig is om de acties uit dit plan van aanpak tot uitvoering te kunnen laten komen en de regierol te kunnen waarmaken.

Indicatoren

In hoofdstuk 4 staan per thema indicatoren genoemd om te kunnen beoordelen of de doelen die we onszelf gesteld hebben ook bereiken. In deze paragraaf sommen we deze indicatoren niet nog eens op, maar pikken we er per thema één of twee uit die ook in de voortgangsrapportages richting raad zullen worden opgenomen.

Thema	Ontvangst en eerste stappen bij vestiging in de gemeente.
Meerjarig doel(en)	Vergunninghouders kunnen snel na aankomst in Dalfsen gaan werken aan hun toekomst en hebben contact met burens
Activiteiten	- Integraal plan van aanpak met vergunninghouder, Vluchtelingenwerk en gemeente binnen zes weken na aankomst in Dalfsen - Burens worden actief geïnformeerd over en betrokken bij de vergunninghouders die in hun straat komen wonen.
Indicatoren	- 90 % van de nieuwe vergunninghouders heeft binnen zes weken een integraal plan van aanpak. - 90 % van de nieuwe vergunninghouders heeft persoonlijk kennis gemaakt met direct omwonenden
Bron	Registratie gemeente en Vluchtelingenwerk

Thema	Taal en inburgering, participatie en werk
Meerjarig doel(en)	Vergunninghouders kunnen zo snel mogelijk naar vermogen meedoen in de maatschappij.
Activiteiten	- Structuur opzetten voor koppelen vraag en aanbod vrijwilligers werk - Kwartiermaker aanstellen om bedrijven warm te draaien voor de doelgroep en hen te ondersteunen

Indicatoren	- Eind 2018 doet minimaal 75 % van de vergunninghouders die 6 maanden of langer woonachtig zijn in de gemeente Dalfsen vrijwilligerswerk, een taalstage of heeft een baan of werkervaringsplek. - Eind 2020 is minimaal 40% van de vergunninghouders dat hier drie jaar of langer woont, uit de bijstand gestroomd
Bron	Registratie gemeente en Vluchtelingenwerk

Thema	Onderwijs en voorschoolse voorzieningen
Meerjarig doel(en)	Kinderen leren zo snel mogelijk de Nederlandse taal en kunnen goed meedoen
Activiteiten	- Peuters van vergunninghouders toeleiden naar minimaal drie dagdelen voorschoolse voorziening - NT2 voorziening faciliteren
Indicatoren	- Minimaal 95 % van de kinderen van vergunninghouders tussen de 3 en 4 jaar bezoekt een voorschoolse voorziening.
Bron	Registratie VVE (gemeente)

Thema	Integratie in de buurt, wijk of dorp
Meerjarig doel(en)	Vergunninghouders hebben een sociaal netwerk en hebben contact met Nederlandse dorpsgenoten
Activiteiten	- Deelname aan reguliere activiteiten stimuleren door maatjes/buddy's en bij elkaar brengen van vraag en aanbod - Faciliteren van activiteiten en initiatieven in het kader van ontmoeting
Indicatoren	- Aantal matches vraag en aanbod - 75 % van de volwassen vergunninghouders is lid van een vereniging of neemt wekelijks deel aan een reguliere (sociale) activiteit
Bron	Registraties welzijn en vluchtelingenwerk

Thema	Preventie, begeleiding en hulpverlening
Meerjarig doel(en)	Eventuele problemen worden vroegtijdig gesignaleerd en adequaat opgepakt.
Activiteiten	- Koppelen welzijnswerker aan vrijwilliger Vluchtelingenwerk - Geschikte ondersteuningsmogelijkheden/hulpverlening in beeld brengen door realisatie sociale kaart - Maatjesproject voor jongere vergunninghouders via het jongerenwerk - Homestart inzetten in Dalfsen
Indicatoren	- Sociale kaart is gerealiseerd - Gebruik laagdrempelige ondersteuning neemt toe
Bron	Rapportage welzijn en andere partners

6 Financiële paragraaf

Inkomsten vanuit het Rijk

Gemeenten ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding een bijdrage van SZW via COA. Vanaf 1 januari 2016 gaat het om € 2370 per inburgeringsplichtige statushouder. Deze inkomsten zijn structureel.

Gemeenten ontvangen daarnaast als gevolg van het uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom in 2016 en 2017 € 4.430 per gehuisveste statushouder. De budgetten worden achteraf, per gehuisveste statushouder, op basis van realisatiecijfers van Opnieuw Thuis/COA, aan gemeenten toegekend. De uitbetaling geschiedt in het ritme van de gemeentefondscirculaires, waardoor het laatste deel in 2018 wordt ontvangen. De ontvangen middelen in 2016 zijn als stelpost opgenomen. In onderstaande tabel zijn de inkomsten uitgesplitst. Daarbij moet worden opgemerkt dat dit inschattingen zijn gebaseerd op de geschatte taakstelling voor 2017 (inclusief achterstand 2016), en voor 2018 zijn de inkomsten vanuit het COA ingeschat op basis van dezelfde aantallen als 2017 (taakstelling van 55). Dit kan uiteraard hoger of lager worden, afhankelijk van de ontwikkelingen wereldwijd.

Inkomsten	2016	2017 (schatting)	2018 (schatting)	totaal
COA (structureel)	reeds ingezet	€ 85.320,00	€ 85.320,00	€ 170.640,00
Via gemeentefonds (alleen over instroom 2016 en 2017)	€ 111.751,00	€ 239.220,00	€ 155.050,00	€ 506.021,00
totaal	€ 111.751,00	€ 324.540,00	€ 155.050,00	€ 676.661,00

Uitgaven

De actiepunten uit hoofdstuk 4 vertalen zich in het volgende financiële overzicht:

Uitgaven jaarlijks	2017	2018
Verhoging reïntegratiebudget inc. E-portfolio	€ 70.000,00	€ 100.000,00
Subsidies Vwon en Welzijn	€ 103.000,00	€ 103.000,00
Uitvoeringskosten maatwerk (oa tolken, examens, kosten voor soc. activering)	€ 30.000,00	€ 30.000,00
Voorlichting/workshops, participatieverklaring	€ 10.000,00	€ 10.000,00
inzetten bruggenbouwer/sleutelfiguren *	€ 10.000,00	€ 15.000,00
faciliteren lokale activiteiten en subsidieregeling	€ 8.000,00	€ 12.000,00
NT2 voorziening faciliteren	€ 2.300,00	€ 2.300,00
subtotaal	€ 233.300,00	€ 272.300,00
<i>Uitgaven incidenteel</i>		
Folder	€ 3.000,00	
Kwartiermaker	€ 22.000,00	€ 14.000,00
Ondersteuning/training professionals	€ 5.000,00	
Regie en coördinatie	€ 30.000,00	€ 36.000,00
subtotaal	€ 60.000,00	€ 50.000,00
Totaal budget voor 2017 en 2018	€ 293.300,00	€ 322.300,00

Een snelle optelsom maakt duidelijk dat de inkomsten vanuit het Rijk voldoende zijn om de kosten voor 2017 en 2018 te kunnen dekken.

Bijlage 1 Planning

In onderstaande tabel staat een opsomming van de activiteiten die opgestart/georganiseerd moeten worden, wie betrokken is en wanneer het gepland staat.

Thema	Wat	Wie	wanneer?
4.1	Afstemming VWON en AZC over informatievoorziening	gemeente, VWON, AZC	3e kwartaal 2017
4.1	Folder ontwikkelen	gemeente (in afstemming werkgroep en vergunninghouders)	4e kwartaal 2017
4.1	VIP 18 traject afnemen bij VWON	gemeente/VWON	reeds gestart
4.1	Gezamenlijke intake VWON/gemeente en integraal plan van aanpak	gemeente /VWON	vanaf april 2017 bij alle nieuwe verg.houders
4.1	Bespreken benodigde acties in het kader van nareizigers	werkgroep vergunninghouders	3e kwartaal 2017
4.1	Regelmatige evaluatie van de voortgang	VWON/gemeente	doorlopend
4.1	Proces betrekken/informereren van de buurt oppakken	VWON	3e kwartaal 2017
4.2	Afstemming taalaanbieders ihkv regie op voortgang inburgering	gemeente, taalaanbieders	2e kwartaal 2017
4.2	Afstemming over (randvoorwaarden) taalaanbod	gemeente, taalaanbieders, vergunninghouders	1e kwartaal 2018
4.2/4.4	Initiatieven op gebied van taal, ontmoeting en integratie stimuleren/faciliteren	gemeente	doorlopend, subsidieregeling 3e kwartaal 2018 klaar
4.2/4.4	structuur opzetten voor koppelen vraag en aanbod vrijwilligerswerk en maatjes/buddy's	gemeente, welzijn, VWON, lokale sleutelfiguren	2e kwartaal 2017
4.2	mogelijkheid e-portfolio onderzoeken en implementeren	gemeente	2e kwartaal 2017
4.2	Kwartiermaker aanstellen richting bedrijfleven/organisaties	gemeente	1e/2e kwartaal 2017
4.2	Organiseren/faciliteren voorlichting/workshops	diverse partijen	vanaf 2e kwartaal 2017
4.2	Taalmaatje 'on the job' stimuleren	gemeente, Taalpunt, VWON, etc.	2e kwartaal 2017

4.2	Als gemeente zelf taalstages/werkervaringsplek aanbieden	gemeente	3e kwartaal 2017
4.2	Participatieverklaringstraject voortzetten en uitbreiden	gemeente, Enoch Educatie, vergunninghouders, andere partners	2e kwartaal 2017
4.3	NT-2 voorziening faciliteren	Samenwerkingsverband, gemeente	na verzoek SWV
4.3	Ondersteuning/training pedagogisch medewerkers/zorgprofessionals	gemeente, samenwerkingsverband, SKT-partners, voorschoolse voorz.	3e kwartaal 2017
4.4	Communicatie/informatie richting verenigingen, inwoners, etc.	gemeente, werkgroep vergunninghouders	Doorlopend
4.4	Mogelijkheden stimuleren deelname teamsport of cultureel (groepsaanbod) onderzoeken	gemeente	3e kwartaal 2017
4.5	Sociale kaart op gebied van vergunninghouders/nieuwkomers opstellen	gemeente, werkgroepen	gestart, 1e kwartaal 2017
4.5	Afspraken Vluchtelingenwerk over aanpak vroegsignalering	gemeente, VWON	2e kwartaal 2017
4.5	Vergunninghouders inzetten als bruggenbouwer/sleutelfiguren	Gemeente, Welzijn, VWON	1e kwartaal 2018
4.5	uitbreiding Welzijns/jongerenwerk voor ontmoetingsactiviteiten, begeleiding en maatjesprojecten	gemeente , Welzijn	1e kwartaal 2017
4.5	Homestart inzetten	gemeente	2e kwartaal 2017
5	Registratie gegevens organiseren	gemeente/VWON/Welzijn	2e kwartaal 2017

Bijlage 2: Samenvatting gezondheidsonderzoek Pharos

Kennissynthese gezondheid van nieuwkomende vluchtelingen en indicaties voor zorg, preventie en ondersteuning (Pharos Expertisecentrum Gezondheidsverschillen, 2016)

Gezondheid en gezondheidsrisico's

De meeste vluchtelingen beschikken over een grote veerkracht. We hebben bij de huidige instroom te maken met een relatief jonge groep mensen die qua gezondheid nog sterk is en een actieve bijdrage kan en wil leveren aan de Nederlandse samenleving. Hoe hun gezondheid zich ontwikkelt is, net als bij andere burgers, geen statisch gegeven, maar afhankelijk van de wijze waarop hun leven zich ontwikkelt, van preventie in brede zin en de mate waarin zich beschermende en risicofactoren voordoen. In dit rapport geven we een overzicht van deze factoren. Voor volwassen vluchtelingen zijn (naast jonge leeftijd en opleiding) belangrijke beschermende factoren: het zo snel mogelijk kunnen oppakken van het normale leven met perspectief op werk, opleiding of andere vormen van participatie, het beschikken over voldoende sociale steun/netwerken, de nabijheid van naaste familie en duidelijkheid over verblijf. Voor kinderen zijn cohesie en steun binnen het gezin, het welbevinden van de ouders en een positieve schoolervaring de belangrijkste beschermende factoren.

Wat chronische aandoeningen betreft, zijn diabetes, kans op overgewicht, gebrek aan bewegen en chronische pijnklachten aandachtspunt. Voor andere aandoeningen verwachten we op korte termijn geen grotere prevalentie (hart- en vaatziekten) of een lagere (kanker) dan gemiddeld in Nederland. Op langere termijn is de prevalentie afhankelijk van de inzet op preventie en de risico- en beschermende factoren.

Uit onderzoek blijkt dat het merendeel van de vluchtelingen geen posttraumatisch stress syndroom ontwikkelt (7 à 9 van de 10 niet). Trauma, depressie en psychische klachten komen begrijpelijkerwijs tegen het licht van wat mensen hebben meegemaakt wel vaker voor dan gemiddeld in Nederland. De mate waarin deze klachten zich ontwikkelen is mede afhankelijk van preventieve inspanningen, tijdige signalering, het krijgen van goede zorg, sociale steun en zich welkom voelen, de asielprocedure en zekerheid over de verblijfsvergunning en de mogelijkheden tot daadwerkelijke participatie.

Infectieziekten vragen om aandacht maar vormen geen onbeheersbaar risico. Alertheid is geboden op tuberculose, hepatitis B en C en hiv/soa's onder bepaalde groepen vluchtelingen.

Seksualiteit, seksuele gezondheid, seksueel geweld, tienerzwangerschappen, abortus en moedersterfte vragen bij de nieuwe vluchtelingen om extra aandacht. En deel van hen is extra kwetsbaar op deze terreinen, vooral jongeren en alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV-ers). De instroom van vrouwen uit Eritrea vraagt om attent zijn op het voorkomen van vrouwelijke genitale verminking.

Vergeleken met het Nederlands gemiddelde gebruiken de nieuwe vluchtelingen minder alcohol (op een aantal jonge alleenstaande vluchtelingen na), maar meer tabak (met name Syrische mannen).

Gezondheid kinderen van vluchtelingen

De meeste vluchtelingenkinderen ontwikkelen zich goed. In een stabiele omgeving kan het grootste deel van de kinderen zonder professionele hulp hun leven weer oppakken.

Voor een deel van de kinderen is er, door wat zij en hun ouders hebben meegemaakt, sprake van een verhoogd risico op psychosociale problemen en kindermishandeling.

Ook is er een verhoogd risico op overgewicht en onvoldoende bewegen. Vroegtijdige signalering, laagdrempelige opvoedondersteuning en een outreachende werkwijze van JGZ, wijkteams, scholen en andere partners kunnen hierbij helpen.

Extra aandacht is nodig voor een aantal groepen, die meer risico lopen in gezondheid en welbevinden, met name, AMV-ers, jong volwassenen en vluchtelingen uit Eritrea. Bij deze laatste groep speelt de gemiddeld lage opleiding een rol.

Beïnvloeding gezondheid vanuit sociaal domein

Veel determinanten voor de gezondheid van vluchtelingen kunnen juist in het sociale domein positief worden beïnvloed. Het gaat dan met name om het van meet af aan goed wegwijs maken in de samenleving, gelijk inzetten op participatie en versterken van eigen regie van vluchtelingen en hun netwerken. Hierop is meer inzet nodig. Een outreachende aanpak van onder andere wijkteams en vrijwilligers is hierbij van belang.

Aanbevolen wordt te stimuleren dat vluchtelingen sneller dan voorheen kunnen meedoen, door van meet af aan de taal te leren en door vroegtijdige toeleiding naar werk, opleiding en andere vormen van participatie. Het is een van de belangrijkste determinanten van én versnellers van een goede gezondheid, het welbevinden van vluchtelingen en hun integratie.